

ERI DE LUKA
RIJEČ PROTIV

NASLOV ORIGINALA
ERRI DE LUCA, LA PAROLA CONTRARIA
© Tramite accordi con Susanna Zevi Agenzia Letteraria

Izdavači:

Imprimatur d.o.o.	Antikvarijat Ramajana
Miše Stupara 4	Aleja Svetog Save 64
Banja Luka	Banja Luka
info@imprimatur.ba	info@antikvarijatramajana.com

Za izdavače: Boris Maksimović
Miroslav Gojković

Lektura: Sonja Lero Maksimović

Dizajn korica: Dragana Vasić

Grafička priprema: Sonja Lero Maksimović

Štampa: Markos Design & Print Studio

Za štampariju: Igor Jakovljević

Tiraž: 200

Godina: 2021.

ISBN: 978-99976-53-15-4

Eri de Luka

RIJEČ PROTIV

Preveo:
Tvrtko Klarić

SLOBODAN ČOVJEK

KNJIGA KOJA JE pred vama knjiga je o pravu na slobodu govora, protiv autocenzure, te naposljetku o dubokom čovjekoljublju.

Prvi sloj ovog traktata o slobodi govora govori o tužbi italijanske vlade prema autoru ove knjige zbog intervjua koji je dao „Hafingtonu” u kome je pozivao na akcije protiv radova u dolini Val di Suza koji su izvođeni zbog izgradnje pruge Torino–Lion. U februaru 2014. uručuje mu se poziv o istrazi, „zato što je u više navrata sa istim utuživim ciljem, javno podsticao na zločine i prekršaje na štetu trgovačkog društva...” U intervjuu „Hafingtonu” od 1. septembra 2013, u vezi sa izgradnjom pruge, Eri de Luka je, između ostalog, rekao da je „sabotaža jedina alternativa”.

...

Eri de Luka je italijanski pisac, pjesnik i esejista. Rođen je 1950. godine i još kao mladić odabrao je anarhizam kao političko opredjeljenje. Anarhistom se smatra i danas. Mi današnji skloni smo da sami sebi pripisujemo epitete koje ne zaslužujemo. Tako imamo ljude koji su nacionalisti ili uposlenici državnih institucija, a sebe smatraju anarhistima. Kakav *contradictio in adjecto*. Kao što imamo i zen-budiste koji piju alkohol, jedu meso i uživljavaju se u uloge tumača geopolitičkih kretanja. Pojmovi su postali odveć fluidni ili potpuno devalvirani, već po potrebi pojedinca ili grupe. Proizvodnja stvarnosti je toliko ubrzana da naši emotivni i psihički mehanizmi nisu u stanju da ih procesuiraju, pa od pretrpanosti sadržajem postajemo ravnodušni teletabisi kojima je sve isto i sve svejedno. Zbog svega toga moguće je da čovjek koji prima platu od države sebe smatra anarhistom.

Eri de Luka je anarhista *par excellence*. Anarhista koji sanja bolji svijet i pravdu za čovjeka. „Utopija je polazište, a ne cilj”, reći će. Slično Beli Hamvašu, radio je svakakve poslove. Nije bio povlaštenu intelektualac, niti dobro plaćeni kabinetški

mislilac koji „na visovima Olimpa” zapada u apstraktna tumačenja svijeta. On je jedan od nas, jedan od onih koji žive po postulatu „ja ne postojim ako se ne ogledam u licu Drugog. Lice je drugi koji traži da ga ne pustim da umre sam” (Emanuel Levinas). Ili kao onaj koji ima isto viđenje ljubavi kao i From, koji kaže kako ljubav nije neki neobjašnjiv osjećaj, već konkretno i praktično djelovanje za dobrobit onog kome je ta ljubav namijenjena i iskazana. Na taj način doživljavajući život i svijet, Eri de Luka će se devedesetih zaputiti sa italijanskim volonterima i konvojima pomoći ka ratom zahvaćenim područjima Bosne i Hercegovine, „dijeleći ih svim zaraćenim stranama”, kako će reći u jednom intervjuu. Zbog svog istinskog i dubokog čovjekoljublja, 1999. godine, za vrijeme NATO agresije na Srbiju i Crnu Goru, otputovaće u Beograd. „Ponovno bombardovanje kuća potaknulo me da pređem na stranu mete, dok su iz moje zemlje Italije politali bombarderi.”

Tako je Eri de Luka svačiji i ničiji. Monaški je tip čovjeka. Njegov osmijeh, oči, stav tijela govore o usamljenosti i velikoj suzdržanosti od svijeta.

Onaj koji svoje saosjećanje ne redukuje na one koji „zaslužuju” i one koji „ne

zaslužuju” ljubav. Prijatelj Čovjeka. I slobodan čovjek. Stoga, njegovo ime nije moguće zloupotrijebiti u dnevnopolitičke svrhe.

...

Prilikom izgradnje pruge Torino–Lion, trebalo je probiti tunel u dolini Val di Suza* kroz planinu prepunu azbesta i uranovog dioksida, za koje se pouzdano zna da imaju kancerogena svojstva. Pisac je digao svoj glas u ime stanovnika te doline i njihovog zdravlja. No, kako kapital ne voli da mu se staje na put, država i kompanija koja je radila na izgradnji pruge pokrenule su svoj represivni aparat protiv tih ljudi, među kojima je bio i pisac ovog traktata. Kako reče još jedan sunarodnjak Erija de Luke i jedan od najvećih savremenih filozofa, Đorđo Agamben, policija nije tu da štiti pravdu, već da štiti vladajuću kastu i njihovu imovinu. U djelu „Homo sacer” on govori o tome kako svako od nas može biti ubijen, a da niko za to ne snosi krivicu ili odgovara. Upravo u ime protesta protiv

* Dolina Suza. „Zgodna asocijacija, ali nema veze sa suzama osim suza prosvjednika kad ih policija zaspe suzavcem”, kometarisao je Tvrtko Klarić, prevodilac ovog djela.

takvih mogućnosti istupa i Eri, a sa njim biva uhapšen i veliki italijanski filozof Đani Vatimo, koji se u svojim radovima takođe, između ostalog, bavio i fenomenom nasilja. „Silna bahatost polaže pravo na gaženje razloga i tjelesa jedne male doline.”

Samim time što je slobodan čovjek, Eriju je moguće da se pred sudom bori za pravo na slobodu govora, a protiv cenzure, što je danas tako rijetko. Javne ličnosti ucijenjene su svojim i egzistencijalnim potrebama svojih porodica, pa samim time i autocenzurisani prema potrebama onih koji ih plaćaju.

Ovu optužbu pisac prihvata kao književno priznanje. „Dolazim s vježbališta XX stoljeća, gdje su pisci, pjesnici platili najgorču cijenu za svoje riječi. Naučio sam iz nebrojenih primjera kako se treba vladati pred prigušivačem. (...) Kad to ne bih učinio, kad ne bih uputio riječ protiv, pokvarila bi mi se riječ u ustima. Za mene, pisca i građanina protest protiv nepravde i pomoć potlačenima je obaveza”, reći će na jednom mjestu. Traktat „Riječ protiv” mogli bismo u najkraćem opisati stihovima poljskog pjesnika Česlava Miloša: „Protiv zatvorenih očiju, trpkih usta, protiv ćutanja, koje ropstvo znači.”

Hvala prijatelju Semiru Hodžiću, koji mi je otkrio ovog posebnog pisca, kao i Tvrtku Klariću, Borisu Maksimoviću, Sanji Roić, Vandi Mikšić i drugima koji ga dovode u naše jezike.

Miroslav Gojković

KRONOLOGIJA DOGAĐAJA

SEPTEMBAR 2013.

Tvrtka LTF,* graditeljica pruge Tav** Torino–Lyon, najavljuje tužbu protiv mene zbog izrečenih i objavljenih riječi u „Huffington Post” Italija i Ansa. Tužba je podnesena Državnom tužiteljstvu u Torinu 10. septembra 2013.

24. FEBRUARA 2014.

Agenti DIGOS-a,** iz policijske uprave u Rimu, dolaze mi uvečer doma: uručuju mi kopiju poziva o istrazi. „Zato što je, u više navrata s istim utuživim ciljem, javno

* Kratica za međudržavnu tvrtku L(yon) T(urin) f(erroviaria), utemeljenu za gradnju brze pruge Torino–Lyon – *prim. prev.*

** Kratica prema T(reno) a(Ita) v(elocita) – *prim. prev.*

***Kratica od Divisione investigazione e operazioni speciali, odjel specijalne policije koji djeluje u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova – *prim. prev.*

podsticao na zločine i prekršaje na štetu trgovačkog društva L. T. F. s.a.s. i gradilišta Tav LTF u mjestu Maddalena di Chiomonte (TO), području od nacionalnog strateškog interesa u smislu članka 19 zakona br. 183/11.”

„Osobito De Luca u intervjuima što ih je dao za internetsku stranicu Huffington Post-grupa Espresso, na dan 1/9/2013, te agenciji Ansa na dan 5/9/2013, podsticao je da se sabotira i ošteti gradilište Tav LTF, dajući sljedeću izjavu:

’[Huffington Post]... Tav se mora sabotirati. Eto čemu služe škare za željezo: korisne su za rezanje žičane ograde. Nikakav terorizam... nužne su, da bi se moglo shvatiti da je Tav štetno i beskorisno djelo... propali su vladini pokušaji pregovora za okruglim stolovima, propala su posredovanja: sabotaža je jedina alternativa...’

’[Ansa]... ostajem u uvjerenju da je Tav beskorisno djelo te i dalje mislim da je ispravno sabotirati to djelo...”

5. JUNA 2014.

Iza zatvorenih vrata održava se pripremno ročište na kojem su nazočni državni tužitelji Padalino i Rinaudo,

odvjetnici obrane Gianluca Vitale i Alessandra Ballerini, te odvjetnik tvrtke LTF, u svojstvu privatnoga tužitelja. Obrana ne zahtijeva skraćeni postupak, ročište se ne završava nego se nastavlja 9. juna.

9. JUNA 2014.

Sudac Ruscello određuje odgodu rasprave za 28. januara 2015. U oba ročišta biram da ne idem, jer se održavaju iza zatvorenih vrata.

UTJECAJI

KAO ČITATELJ NISAM imao sklonosti za književnost osjetljiviju prema društvenim i političkim temama. Borgesovi eruditski labirinti otvorili su mi treće oko, omogućivši mi da povirim u dubine sagâ i mitologijâ.

Na isti način čitao sam priče iz Kolime Varlama Šalamova, učeći se beskonačnu strpljenju i otporu zatočenika na prisilnome radu. Književnost je cilj koji ne odgovara žanrovima i temama. Dogodi se, a kad se dogodi onda je to svečanost za onoga tko čita.

U mladosti sam postao anarhist nakon čitanja *Kataloniji u čast** Georga Orwella. Svoju sam stranu odabrao u

* Kod nas također prevedeno i objavljeno djelo. Vidjeti: G. Orwell, *Kataloniji u čast*, izd. August Cesarec, Zagreb 1984; prevela Dunja Dražić-Stejskal – *prim. prev.*

dobi koja sadrži sve mogućnosti. Nisam promijenio osjećaje toga pristajanja.

Književnost djeluje na živčana vlakna onoga tko se namjeri na buran susret između knjige i vlastita života. Susreti su to koje se ne može predbilježiti ni preporučiti. Svakog čitatelja očekuje iznenađenje pred neočekivanom zaimačom svojih dana i stranica neke knjige.

Orwell me ni za nokat nije pomaknuo romanom *1984*, gdje izmišlja lik Velikog brata, neumjesno citiranog u TV programu. Međutim, životni smjer mi je promijenio sa španjolskim anarhistima u građanskom ratu, u kojem je sudjelovao kao dobrovoljac.

Može biti da je u mom napuljskom emotivnom odgoju postojala sklonost otporu prema autoritetu. Može biti da mi je taj grad koji me okruživao utuvio u glavu bratstvo više prema španjolskim anarhistima nego prema ruskim boljševicima.

Kataloniji u čast bio je prvi kočić ukopan za moj šator utaboren izvan svake stranke i parlamenta.

Smrt željezničara anarhiste Giuseppea Pinellija, koji se 15. decembra 1969. strmoglavio s otvorenog prozora na četvrtom katu milanske policijske uprave,

učvrstila je taj kočić. Nadolazećih godina moja se generacija borila za nedužnost anarhista optuženih za pokolj u milanskoj Poljoprivrednoj banci 12. decembra 1969. I pobijedili smo: anarhisti su oslobođeni. A izgubili smo također: nitko od stvarnih krivaca nije bio osuđen.

Preko mene u toj dobi pokušavam dokučiti što to pokreće današnjeg mladog čovjeka da se izloži masovno klevetanoj i obuzdavanoj borbi kao što je ona u Val Susi. Mlada osoba iz drugih krajeva Italije u opasnost dovodi ime, obraz i potvrdu o nekažnjavanju, samo da bi bila na strani onih u No Tav u Val Susi.

Možda toj osobi ne služi nikakav Orwell da joj propovijeda o velikoj narodnoj borbi. Dovoljno joj je da zna da postoji volja za građanskim otporom, narodna, da se ujedini.

Ali ako bi joj se u prigodnoj lektiri i zatekao neki današnji Orwell da ju podstakne, htio bih to biti ja.

Upravo tako, htio bih biti pisac koga se slučajno srelo, koji je izmiješao svoje stranice s osjećajima za pravdu koji se rađaju i oblikuju karakter mladoga građanina.

Tako uvodim najbolje što znam, optužbu upotrijebljenu protiv mene: podsticanje.

Podsticati osjećaj za pravdu, koji već postoji, ali još nije našao riječi da to kaže pa dakle i da ga prepozna.

A koji te iznenada podiže i čini da odložiš knjigu jer je navrla krv u lice, oči peku i ne može se nastaviti čitati.

Otići do prozora, otvoriti ga, gledati van a ne vidjeti ništa, jer sve se događa u nutrini.

Disati duboko da se zajedno s kisikom osjeti kolanje nepoznate volje.

Započeti da budeš šegrt nove pravednosti koja se oblikuje odozdo pa se sudara s posve drukčijom pravednosti koja sjedi na fotelji u sudnici.

Podsticati kao što se meni dogodilo s Orwellovom *Kataloniji u čast*.

Pred takvim podsticanjem, kojemu težim, ono za koje sam optužen nije ništa.